

Faktablad

Hållbarhetskompassen – Jernkontorets teknikområde 86 (TO 86)

Enligt Agenda 2030 blir samhället hållbart genom att vi når alla FN:s 17 hållbarhetsmål, vilka enligt FN är odelbara. Av det följer att man måste ha alla mål i åtanke när man utformar såväl specifika åtgärder, framtidsstrategier som politiska ramverk för att nå enskilda mål.

Jernkontoret har tillsammans med Stockholm Environment Institute (SEI) och Massachusetts Institute of Technology (MIT) just avslutat ett tre-steps-forskningsprojekt som pågått sedan 2015, varav det sista steget genomfördes inom ramen för Vinnovas strategiska innovationsprogram (SIP) Metalliska Material.

För att nå järn- och stålindustrins vision för 2050 med ett åtagande om att vara fullt ut samhällsnyttig behövs begreppet *samhällsnytta* definieras, och projektet landade i att det är att närma sig och på sikt nå FN:s 17 hållbarhetsmål.

Slutprodukten från steg tre är en **hållbarhetskompass**, som med systemsynen hämtad från Agenda 2030 och kunskap om hur de 17 odelbara målen påverkar varandra, kan hjälpa aktörer att mer träffsäkert navigera mot det hållbara. Hållbarhetskompassen hjälper användarna att hitta lösningar som gynnar flera mål samtidigt, och varnar för målkonflikter där användarna kan råka missgynna vissa mål i sin strävan att nå andra.

Hållbarhetskompassens kärna är ett digitalt verktyg som utifrån historiska data och forskningsbaserade expertbedömningar ”vet” hur vart och ett av målen kan påverka alla de andra i ett givet land eller ”kontext” (vilket kan beskrivas som ett geografiskt område med liknande grundförutsättningar, till exempel levnadsstandard, utbildningsnivå, energiförsörjning och näringslivsstruktur). För att ge användbara resultat måste verktyget användas enligt en strikt process, en workshopmetod. Det är alltså kombinationen av verktyg och metod som är själva hållbarhetskompassen.

Inom ramen för forskningsprojektet har kompassen bland annat analyserat en regions innovations-strategi, en kommuns mobilitetsplan, ett fordonstillverkande företags produktutveckling inför kommande lansering samt ett bostadsbolags stadsdelsbyggnadsprojekt. Ofta visar det sig att fler samarbetspartners, mer tvärvetenskap, mer sökande efter möjliga synergier, och en vilja att ompröva lösningar är nycklar till att komma närmare de 17 hållbarhetsmålen.

Besöksadress
Kungsträdgårdsgatan 10

Telefon
08 679 17 00

E-post
office@jernkontoret.se

Organisationsnr
802001-6237

Postadress
Box 1721, 111 87 Stockholm

Webbplats
www.jernkontoret.se

Jernkontoret har använt kompassen i flera olika sammanhang, bland annat för att analysera hur järn- och stålindustrin ska kunna dra mer nytta av digitalisering. I ett annat internt projekt har effekten av att både industrin och samhället elektrifieras analyserats. Analysen visade hur en framgångsrik elektrifiering kommer att kräva fler och bättre samarbeten av social och ekologisk hållbarhetskaraktär för att inte stanna av i tillståndsprocesser.

Ett annat delvis genomfört, delvis planerat projekt handlar om hur orter och företag ska kunna bygga en hållbarhetsförankrad identitet för att kunna attrahera alla de personer man behöver.

Hållbarhetskompassen är skapad för att underlätta en hållbar samhällsutveckling genom att göra det möjligt att testa nya produktidéer, investeringar, strategier, reformförslag och liknande mot alla FN:s 17 hållbarhetsmål samtidigt. Den ger inga färdiga lösningar men däremot fördjupade insikter som gör att användarna kan gå vidare med djupare kunskap, bredare systemförståelse och ökad säkerhet gällande hur man ska navigera mer hållbart in i framtiden.

Jernkontoret har under våren 2022 bildat ett nytt teknikområde, **TO 86, Hållbarhetskompassen**, som äger och driver kompassen vidare, under varumärket **SANTEZ**.

SANTEZ är den franska imperativformen med betydelsen: var hälsosamma, vilket gäller mänsklig hälsa, ekosystemens hälsa, ett hälsosamt socialt såväl som ekonomiskt samhällsklimat, varav alla dessutom om de uppnås hållbart stöder varandra. SANTEZ står för *Societal value Analyzing Navigation Tool Envisioning sustainability acupuncture Zones*, vilket förklarar vad hållbarhetskompassen är och gör. Hållbarhetskompassen SANTEZ är ett navigationsverktyg som utifrån systemanalys pekar ut samhällseliga akupunkturzoner där en aktör genom att sätta rätt sorts tryck kan bli mer hållbarhetsskapande och öka samhällsnyttan.

Kontaktpersoner:

Kristian Skånberg, forskningschef för teknikområde 86, Hållbarhetskompassen.

E-post: kristian.skanberg@jernkontoret.se

Telefon: 070 283 94 11

Gert Nilson, teknisk direktör på Jernkontoret, är än så länge ordförande i TO 86 och han svarar också gärna på frågor om hållbarhetskompassen.

E-post: gert.nilson@jernkontoret.se

Exempel på hur hållbarhetskompassen beskrivs av olika aktörer som medverkat i de bakomliggande forskningsprojekten:

- Jernkontoret: www.jernkontoret.se/samhallsnytta
- Vinnova: <https://www.vinnova.se/p/the-agenda-2030-compass--methodology-and-toolbox-for-strategic-decision-making-2030compass/>
- SEI: <https://www.sei.org/publications/a2030-compass-decision-support/>
- En inspelad föreläsning på 35 minuter som hölls för Uppsala Universitets Samverkan våren 2022 om hållbarhetskompassen finns här: <https://www.youtube.com/watch?v=cgiaytYICCs&feature=youtu.be>
- Hur man kan tänka kring de samhällseliga hållbarhetskapande akupunkturpunkter som hållbarhetskompassen identifierar presenteras i den här 25-minutersfilmen från Metalliska materials Programkonferens 2022: https://www.youtube.com/watch?v=ynL5pB_iOyo